

Prvá strana obálky:

Dobové zobrazenie rímsko-nemeckého cisára Maximilána I. Habsburského v rodinnom kruhu. Cisárova ruka spočívajúca na vnukovi Ferdinandovi akoby symbolizovala skutočnosť, že práve Ferdinand naplní dávne plány a sny habsburskej dynastie o vytvorení dedičnej a mocnej dŕžavy v Európe. Ilustruje článok Prvý v štafete.

Populárno-vedecký časopis o dejinách spoločnosti

HISTORICKÁ REVUE

Vydáva Vydavateľstvo KLEIO

Adresa redakcie: Historická revue
Račianska 71 (VÚZ)
832 59 Bratislava
☎ 07/ 2796 142
☎ 07/ 2796 718

Vychádza 10-krát do roka s podporou Ministerstva školstva a vedy SR

ŠÉFREDAKTOR:

Doc. PhDr. František Višváder

REDAKCIA:

PhDr. Vladimír Segeš
(zástupca šéfredaktora)

Lenka Berová
PhDr. Katarína Hradská

SEKRETÁRKA REDAKCIE:

Zuzana Takáčová

JAZYKOVÁ ÚPRAVA:

PhDr. Otilia Balšínková

GRAFICKÁ ÚPRAVA:

Mgr. Lubomír Sládeček

REDAKČNÁ RADA:

PhDr. Alexander Avenarius, CSc.

PhDr. Justína Beňková

PhDr. Pavel Dvořák

PhDr. Ludovít Haraksim, CSc.

PhDr. Bohuslav Hlava, CSc.

PhDr. Jozef Jablonický, DrSc.

PhDr. Vojtech Kopčan, CSc.

PhDr. Andrej Kopčok, CSc.

Prof. ThDr. Dušan Ondrejovič

PhDr. Lubomír Pajtinka

RNDr. Ondrej Pöss, CSc.

Doc. PhDr. Michal Slivka, CSc.

PhDr. Alžbeta Sopusková

PhDr. Dušan Škvarna

Mgr. Milan Šoka

Doc. PhDr. Herta Tkadlečková, CSc.

Prof. PhDr. Ferdinand Uličný, DrSc.

OBSAH

Africká Eva

Marina Čarnogurská 2-3

S mečom do Svätej zeme

Vincent Múcska 3-5

Patrocíniá v Bratislave

Mária Stieberová 6-7

Milióny Mateja Korvína

Vladimír Segeš 8-9

Prvý v štafete

Jozef Baďurík 10-11

Slovensko a vznik Česko-Slovenska

Dušan Kováč 12-13

V prepahlisku vojny

František Hanzlík 14-15

Rozpory a zlyhanie

Michal Barnovský 16-17

Posledný argument - tanky

Jindřich Pecka 18-19

Z DEJÍN MYSLENIA**Sen o Všetlávii**

Dušan Škvarna 20-21

DEJINY A UMENIE**Traja kamaráti s paletou**

Klára Kubíková 22-23

LUDIA A DOBA**Život plný nepokoja (A. Škarvan)**

Augustín Maťovčík 24-25

Jozef Dekret-Matejovie

Pavel Zdych 25

ROZHOVOR so Stanislavom Sikorom**Plody totalitnej moci**

26

NÁZORY & POLEMIKY**Nepripuštme neodbornosť**

Ivan Kamenec 27

MALÁ KLENOTNICA SLOV**Začneme od Adama**

Jana Skladaná 27

PRAMENE**Recepty z forgáčovskej kuchyne**

Leon Sokolovský 28

Slovenskí baníci stavali pevnosť Josefov

Jozef Vozár 29-30

ALBUM SVÄTÝCH**Blahoslavený Maurus, biskup**

Viliam Judák 30-31

Historika o Svätoplukovom obraze

Pavel Horváth 31-32

Bitky o Kaukaz

Ivan Ištók 32-33

Na začiatku roka jar

Ivana Svitková 34

Biele hry so spätnou platnosťou

Igor Machajdík 35

VY SA PÝTATE...**Z kroniky pluku**

Zoltán Pástor 36

KRÍŽOVKA 37**Inteligentné roboty**

Kamil Coch 37-38

KALEIDOSKOP

38

ZO SLOVNÍKA HISTORIKA

39

O NAŠICH AUTOROCH

39

HLASY A OHLASY

40

Časopis výtvarne a technicky pripravilo:

ART TYPÓ
GRAPHIC DESIGN

Arttypo, Riazanská 87, 831 02 Bratislava

Tel./fax: 07/ 25 55 84

RADOMÍR SÁEKLOŠ
SR O VAJNORSKA 136
PO BOX 6P
P3104 BRATISLAVA
JRB 174252/5200

Populárno-vedecký časopis o dejinách spoločnosti

HISTORICKÁ REVUE

Vydáva Vydavateľstvo KLEIO
Adresa redakcie: Historická revue
Račianska 71 (VÚZ)
832 59 Bratislava
☎ 07/ 2796 142
☎ 07/ 2796 718

Vychádza 10-krát do roka s podporou Ministerstva školstva a vedy SR

ŠÉFREDAKTOR:

Doc. PhDr. František Višváder

REDAKCIA:

PhDr. Vladimír Segeš
(zástupca šéfredaktora)

Lenka Berová
PhDr. Katarína Hradská

SEKRETÁRKA REDAKCIE:

Zuzana Takáčová

JAZYKOVÁ ÚPRAVA:

PhDr. Otília Balšínková

GRAFICKÁ ÚPRAVA:

Mgr. Lubomír Sládeček

REDAKČNÁ RADA:

PhDr. Alexander Avenarius, CSc.

PhDr. Justína Beňková

PhDr. Pavel Dvořák

PhDr. Ludovít Haraksim, CSc.

PhDr. Bohuslav Hlava, CSc.

PhDr. Jozef Jablonický, DrSc.

PhDr. Vojtech Kopčan, CSc.

PhDr. Andrej Kopčok, CSc.

Prof. ThDr. Dušan Ondrejovič

PhDr. Lubomír Pajtinka

RNDr. Ondrej Pöss, CSc.

Doc. PhDr. Michal Slivka, CSc.

PhDr. Alžbeta Sopusková

PhDr. Dušan Škvarna

Mgr. Milan Šoka

Doc. PhDr. Herta Tkadlečková, CSc.

Prof. PhDr. Ferdinand Uličný, DrSc.

OBSAH

Protivníci pánov sveta	
Juraj Hocman	2-3
Žezlo a meč svätého Štefana	
Ján Steinhübel	4-5
Pod zástavou s čiernym krížom	
Martin Hurbanič	6-7
Kladivo nemilosrdenstva	
Tünde Lengyelová	8-9
Korunu dostal v Bratislave	
Jozef Baďurík	10-11
Muž tvrdej ruky	
Vojtech Dangl	12-13
Profesor zo Svätého Jána	
Viliam Čičaj	14-15
Slovensko v medzivojnovom období	
Nataša Krajčovičová	16-18
Konečná stanica — Brazília	
Ivo Barteček	18-19
Tibet v objatí veľkého suseda	
Martin Slobodník	20-21
Pyramída totalitnej moci	
Jan Pešek	22-23

DO VAŠEJ POZORNOSTI

Dejepisná čítanka	
Lenka Berová	23

Z DEJÍN MYŠLENIA

Energia a láska	
Milan Zigo	24-25

DEJINY A UMENIE

Čarovný objav	
Marta Stachová	26-27

MALÁ KLENOTNICA SLOV

Fašiagy	
Jana Skladaná	27

ROZHOVOR

so Štefanom Holčíkom	
Lenka Berová	28

NA SLOVÍČKO

Dr. Hoško, Dr. Lesák	29
----------------------	----

ALBUM SVÄTÝCH

Svätý Gorazd	
Viliam Judák	29

ÚVAHA

Mýtus, utópia a národné vedomie	
Martin Kasarda	30-31

LUDIA A DOBA

Drámy emigrácie	
Viliam Jablonický	31-32

Maršal na popravisku	
Karel Richter	33-34

REPORTÁŽ

Expedícia Tahiti '94 Slovakia	
Jozef Husár	34-35

VEDA A TECHNIKA

Z neživej do živej prírody	
Jozef Heger	36

PRAMENE

Šľachtické výsady	
Vladimír Segeš	36

KALEIDOSKOP	37
--------------------	----

KRÍŽOVKA	38
-----------------	----

ANKETA ČITATELOV HR	38
----------------------------	----

NEHCETE SA ZAPOJIŤ?	38
----------------------------	----

ZO SLOVNÍKA HISTORIKA	39
------------------------------	----

O NAŠICH AUTOROCH	39
--------------------------	----

HLASY A OHLASY	40
-----------------------	----

Časopis výtvarne a technicky pripravilo:

ART TYPÓ
GRAPHIC DESIGN

ARTTYPÓ, Račianska 87, 831 02 Bratislava

Prvá stana obálky:

Autoportrét Albrechta Dürera z roku 1493 ilustruje článok na Hranici vekov

Populárno-vedecký časopis o dejinách spoločnosti

HISTORICKÁ REVUE

Vydáva Vydavateľstvo KLEIO

Adresa redakcie: Historická revue
Račianska 71 (VÚZ)
832 59 Bratislava
☎ 07/ 2796 142
☎ 07/ 2796 718

Vychádza 10-krát do roka. Toto číslo vyšlo s podporou Slovenskej poisťovne, a. s.

ŠÉFREDAKTOR:

Doc. PhDr. František Višváder

REDAKČIA:

PhDr. Vladimír Segeš
(zástupca šéfredaktora)

Lenka Berová
PhDr. Katarína Hradská

SEKRETÁRKA REDAKČIE:

Zuzana Takáčová

JAZYKOVÁ ÚPRAVA:

PhDr. Oľívia Balšínková

GRAFICKÁ ÚPRAVA:

Mgr. Lubomír Sládeček

REDAKČNÁ RADA:

PhDr. Alexander Avenarius, CSc.

PhDr. Justína Beňková

PhDr. Pavel Dvořák

PhDr. Ľudovít Haraksim, CSc.

PhDr. Bohuslav Hlava, CSc.

PhDr. Jozef Jablonický, DrSc.

PhDr. Vojtech Kopčan, CSc.

PhDr. Andrej Kopčok, CSc.

Prof. ThDr. Dušan Ondrejovič

PhDr. Ľubomír Pajtinka

RNDr. Ondrej Pöss, CSc.

Doc. PhDr. Michal Slivka, CSc.

PhDr. Alžbeta Sopusková

PhDr. Dušan Škvarna

Mgr. Milan Šoka

Doc. PhDr. Herta Tkadlečková, CSc.

Prof. PhDr. Ferdinand Uličný, DrSc.

Tlač: NOVA 17, spol. s r. o., Bratislava ● Rozširuje PNS a Mediaprint-Kapa ●
Objednávky prijíma PNS a RS prostredníctvom redakcie Historickéj revue ●
Neobjednané rukopisy sa nevracajú ● Cena výtlačku 18,- Sk ● Index: 91/90 ●
Rukopis zadaný do tlače 10. februára 1995

Časopis výtvarne a technicky pripravilo:

ART TYPÓ
GRAPHIC DESIGN

ARTTYPÓ, Riazanská 87, 831 02 Bratislava Tel./fax: 07/ 25 55 84

OBSAH

V labyrinte litier

Jozef Genzor 2-3

Hrad zo zlata postavený

Jozef Hoško 3-4

Stredobodom človek

Oľga Pažitková 5-6

Zvädnuté výhonky anjouovských ľalí

Daniela Dvořáková 7-8

Pod visačkou kvality

Pavol Martuliak 8-9

Legendárny cisársky podivín

Ivan Mrva 10-11

Lekári meruôsmych rokov

Ján Junas 12-13

Neodmysliteľná etiketa Vatikánu

Viliam Judák 14-15

Kovačický proces

Andrej Kopčok 16-17

Obraz vojnového Slovenska

Ivan Kamenec 18-19

Strach z 5. oddelenia

František Helešic 20-21

DEJINY A UMENIE**Na hranici vekov**

Zuzana Ševčíková 22-23

Premeny obrazu z Hervartova

Alexander Frický 24

Z DEJÍN MYSLENIA**Čísla v biblii**

Jozef Vagovič 25-26

ALBUM SVÄTÝCH**Martin Tourský, biskup**

Peter Maťovčík 26

ROZHOVOR s Vasilom Dacejom

Lenka Berová 27

Akcia Dunaj

Katarína Hradská 28-29

PRAMENE**Slovenský prosbopis zo Spiša**

Agesa Žifčáková 30

MEMOÁRE & SPOMIENKY**Kremnické reminiscencie**

Bedrich Gayer 31

LUDIA A DOBA**Verejne zabudnutý (J. Sivák)**

Lubica Kázmerová 32

Správa o továrni na smrť

Katarína Hradská 33

Kto sú menoniti?

Juraj Reska 34

MALÁ KLENOTNICA SLOV**Dávid a Goliáš**

Jana Skladaná 35

Prospešná bilancia

Jozef Žarnay 36-37

KRÍŽOVKA

37

KALEIDOSKOP

38

ZO SLOVNÍKA HISTORIKA

39

O NAŠICH AUTOROCH

39

HLASY A OHLASY

40

Prvá strana obálky:

Mikuláš Galanda: Milenci (1926)

Štvrtá strana obálky:

Akad. mal. Oldrich Majda: Devín (1993)

Originál je jednou z cien pre účastníkov ankety o najlepšie články HR.

Populárno-vedecký časopis o dejinách spoločnosti

HISTORICKÁ REVUE

Vydáva Vydavateľstvo KLEIO

Adresa redakcie: Historická revue
Račianska 71 (VÚZ)
832 59 Bratislava
☎ 07/ 2796 142
☎ 07/ 2796 718

Vychádza 10-krát do roka. Toto číslo vyšlo s podporou Slovenskej poisťovne, a. s.

ŠÉFREDAKTOR:

Doc. PhDr. František Višváder

REDAKCIA: PhDr. Vladimír Segeš
(zástupca šéfredaktora)Lenka Berová
PhDr. Katarína Hradská**SEKRETÁRKA REDAKCIE:**

Zuzana Takáčová

JAZYKOVÁ ÚPRAVA:

PhDr. Otília Balšínková

GRAFICKÁ ÚPRAVA:

Mgr. Lubomír Sládeček

REDAKČNÁ RADA:

PhDr. Alexander Avenarius, CSc.

PhDr. Justína Beňková

PhDr. Pavel Dvořák

PhDr. Ludovít Haraksim, CSc.

PhDr. Bohuslav Hlava, CSc.

PhDr. Jozef Jablonický, DrSc.

PhDr. Vojtech Kopčan, CSc.

PhDr. Andrej Kopčok, CSc.

Prof. ThDr. Dušan Ondrejovič

PhDr. Lubomír Pajtinka

RNDr. Ondrej Pöss, CSc.

Doc. PhDr. Michal Slivka, CSc.

PhDr. Alžbeta Sopusková

PhDr. Dušan Škvarna

Mgr. Milan Šoka

Doc. PhDr. Herta Tkadlečková, CSc.

Prof. PhDr. Ferdinand Uličný, DrSc.

Tlač: NOVA 17, spol. s r. o., Bratislava ● Rozširuje PNS a Mediaprint-Kapa
● Objednávky prijíma PNS a RS prostredníctvom redakcie Historickéj revue
● Neobjednané rukopisy sa nevracajú ● Cena výtlačku 18,- Sk ● Index: 91/90
● Rukopis zadaný do tlače 15. marca 1995

Časopis výtvarne a technicky pripravilo:

ART TPO
GRAPHIC DESIGN

ARTTPO, Riazanská 87, 831 02 Bratislava Tel./fax: 07/ 25 55 84

OBSAH

Mimoriadny osud mimoriadneho vládcu

Marina Čarnogurská 2-3

Chazarský kaganát

Miroslav Daniš 4-6

Hrdinka storočnej vojny

Marián Skladaný 6-8

Ambiciózny náhradník

Ivan Mrva 8-9

Tragédia francúzskej kráľovnej

Tünde Lengyelová 10-11

Projekt zjednotenia starého kontinentu

Zuzana Poláčková 12-13

Kyvadlo púštnych bitiek

Eduard Čejka 14-16

Vojvodinskí Slovinci v čase okupácie

Samuel Jovankovič 16-17

Strasti podojnového Slovenska

Michal Barnovský 18-19

ROZHOVOR s Máriou Bidelnicovou

Čistá minulosť

Lenka Berová 20

NA SLOVÍČKO

s Dr. Štefanom Csonkom

21

DEJINY A UMENIE

Maliar Ružovej madony

Lubomír Podušel 21-22

Z DEJÍN MYSLENIA

Obrazy umu

Ján Dvorský 23-24

ÚVAHA

Reflexie o minulosti a prítomnosti Spiša

V. Bilasová - V. Žemberová 24-25

DO VAŠEJ POZORNOSTI

25

Igor Hrušovský - zástanca čechoslovakizmu

Lubica Kázmerová 26

Požiar na pokladnica v zálohovaných mestách

Katarína Hradská 27-28

Rodinná hrobka Habsburgovcov

Miroslav Kamenický 29

Hviezdy neklamali

Karel Richter 30-31

Nesplnené túžby

Dušan Tomášek 31-32

Mechanizovaná múza vstupuje

Ivan Rumanovský 33

PRAMENE

Židovská prísaha

Vladimír Segeš 34

ALBUM SVÄTÝCH

Vojtech, biskup a mučeník

35

KALEIDOSKOP

36

KRÍŽOVKA

38

MALÁ KLENOTNICA SLOV

Prečo meruósmy

Jana Skladaná 38

ZO SLOVNÍKA HISTORIKA

39

O NAŠICH AUTOROCH

39

HLASY A OHLASY

40

Prvá strana obálky:

Nicolas de Largillière: Ludovít XIV. a jeho dedičia (okolo 1710–15)

Populárno-vedecký časopis o dejinách spoločnosti

HISTORICKÁ REVUE

Vydáva Vydavateľstvo KLEIO

Adresa redakcie: Historická revue
Račianska 71 (VÚZ)
832 59 Bratislava
☎ 07/ 2796 142
☎ 07/ 2796 718

Vychádza 10-krát do roka. Toto číslo vyšlo s podporou Slovenskej poisťovne, a. s.

ŠÉFREDAKTOR:

Doc. PhDr. František Višváder

REDAKCIA:

Lenka Berová
PhDr. Katarína Hradská

SEKRETÁRKA REDAKCIE:

Zuzana Takáčová

ODBORNÁ SPOLUPRÁCA:

PhDr. Vladimír Segeš

JAZYKOVÁ ÚPRAVA:

PhDr. Oľívia Balšíňková

GRAFICKÁ ÚPRAVA:

Mgr. Lubomír Sládeček

REDAKČNÁ RADA:

PhDr. Alexander Avenarius, CSc.

PhDr. Justína Beňková

PhDr. Pavel Dvořák

PhDr. Ludovít Haraksim, CSc.

PhDr. Bohuslav Hlava, CSc.

PhDr. Jozef Jablonický, DrSc.

PhDr. Vojtech Kopčan, CSc.

PhDr. Andrej Kopčok, CSc.

Prof. ThDr. Dušan Ondrejovič

PhDr. Lubomír Pajtínka

RNDr. Ondrej Pöss, CSc.

Doc. PhDr. Michal Slivka, CSc.

PhDr. Alžbeta Sopusková

PhDr. Dušan Škvarna

Mgr. Milan Šoka

Doc. PhDr. Herta Tkadlečková, CSc.

Prof. PhDr. Ferdinand Uličný, DrSc.

OBSAH

Prerušený večný odpočinok

Pavol Valachovič 2–3

Nikopolská potupa

Daniela Dvořáková 3–4

Zástavník katolíckej viery

Ivan Mrva 5–6

Lásky Ludovíta XIV.

Jaroslav Perniš 7–8

Pevná brána Uhorska

Miroslav Lupták 9–10

Európska jar pred polstoročím

Pavol Šimunič 11–12

Nevýhodné partnerstvo

Antónia Štefániková 13–14

Federácia a samostatnosť

Jozef Žatkuliak 15–16

DO VAŠEJ POZORNOSTI

Ježiš nečakaný Boh 14

DEJINY A UMENIE

Život v tónoch
Ludovít M. Vajdička 16–17

Z DEJÍN MYSLENIA

Inšpirovaný Aristotelom
Milan Zigo 18–19

LUDIA A DOBA

V službách dvoch štátov (Ignác Felbiger)
Eva Kowalská 19–20

Túžba po dokonalejšom svete (Juraj Schulpe)
Gabriela Dudeková 21–22

ROZHOVOR s Akošom Paulínyim

Lenka Berová 22–23

PRAMENE

Uránová dohoda
Slavomír Michálek 23

ÚVAHA

Šanca na prežitie
Teodor Münz 24

Cesta zmierenia
Āgnes Mánya 25–26

Izabela kontra Slováci
Roman Holec 26–27

Pomoc v núdzi
Katarína Hradská 28–29

Štáty, občania a občianstvo
Jan Rychlík 30–31

Koniec bez legendy
Rudolf Urc 31–32

Záhada Stalinovej smrti
Karel Richter 33–34

VEDA A TECHNIKA

Exkluzívny tovar
Vojtech Sládek 34–35

ALBUM SVÁTÝCH

Dorota, panna a mučenica
Nora Lábadyová 35

MALÁ KLENOTNICA SLOV

Čo značí ísť do Canossy
Jana Skladaná 36

VY SA PÝTATE...

Páni z Perína
Tünde Lengyelová 36

KALEIDOSKOP 37

KRÍŽOVKA 38

Kde sa vzala čokoláda 38

ZO SLOVNÍKA HISTORIKA 39

O NAŠICH AUTOROCH 39

HLASY A OHLASY 40

Časopis výtvarne a technicky pripravilo:

ART TYPÓ
GRAPHIC DESIGN

ARTTYPÓ, Riazanská 87, 831 02 Bratislava Tel./fax: 07/ 25 55 84

1. STRANA OBÁLKY:

Cisárovná Alžbeta (1837–1898), F. X. Winterhalter

Populárno-vedecký časopis o dejinách spoločnosti

**HISTORICKÁ
REVUE**

Vydáva Vydavateľstvo KLEIO
Adresa redakcie: Historická revue
Račianska 71 (VÚZ)
832 59 Bratislava
☎ 07/ 2796 142
☎ 07/ 2796 718

Vychádza 10-krát do roka s podporou Ministerstva školstva a vedy SR.

ŠÉFREDAKTOR:

Doc. PhDr. František Višváder

REDAKČIA: Lenka Berová
PhDr. Katarína Hradská**SEKRETÁRKA REDAKČIE:**

Zuzana Takáčová

ODBORNÁ SPOLUPRÁCA:

PhDr. Vladimír Segeš

JAZYKOVÁ ÚPRAVA:

PhDr. Oľíia Balšínková

GRAFICKÁ ÚPRAVA:

Mgr. Ľubomír Sládeček

REDAKČNÁ RADA:

PhDr. Alexander Avenarius, CSc.

PhDr. Justína Beňková

PhDr. Pavel Dvořák

PhDr. Ľudovít Haraksim, CSc.

PhDr. Bohuslav Hlava, CSc.

PhDr. Jozef Jablonický, DrSc.

PhDr. Vojtech Kopčan, CSc.

PhDr. Andrej Kopčok, CSc.

Prof. ThDr. Dušan Ondrejovič

PhDr. Ľubomír Pajtinka

RNDr. Ondrej Pöss, CSc.

Doc. PhDr. Michal Slivka, CSc.

PhDr. Alžbeta Šopušková

PhDr. Dušan Škvarna

Mgr. Milan Šoka

Doc. PhDr. Herta Tkadlečková, CSc.

Prof. PhDr. Ferdinand Uličný, DrSc.

OBSAH**Najstaršia architektúra sveta**

Alena Šefčáková 2–3

Solúnski bratia a Slovania

Pavel Lazarov 4–5

Knieža úspešných intríg

Miloš Ferko 6–7

DO VAŠEJ POZORNOSTI

Naša postmoderná moderna

Martin Kasarda 7

Urodzení lúpežníci

Igor Graus 8–10

Pragmatický mierotvorca

Ivan Mrva 10–11

So symbolom svätožiari

Viliam Judák 12–13

MALÁ KLENOTNICA SLOV

Vavrínový veniec

Jana Skladaná 13

Šľachta a hnutie Slovákov

Peter Macho 14–15

Trpký osud krásnej Sissi

Jarmila Boboková 16–17

Zákon na obranu republiky

Anna Krivá 18–19

ALBUM SVÁTÝCH

Margita Uhorská z rodu kráľovského

Miroslav Kamenický 19

Veliteľ Rýchlej divízie

Ján Korček 20–21

Hraničné pásmo. Vstup zakázaný!

Jan Pešek 22–23

Z DEJIN MYSLÉNIA

Ľukianov staroveký odkaz

Oleg Semak 24–25

DEJINY A UMENIE

Sám medzi mnohými (Picasso)

Lenka Berová 25–26

ĽUDIA A DOBA

Tvorca nových koncepcií

Mária Kohútová 27–28

Priekopník röntgenológie

– Vojtech Alexander 28–29

Balvan medzi Pálfiom a Bratislavou

Otto Došek 31

Sviatok dračích člnov

Ivana Svitková 32

Trauma nútených prác

Vladimír Varinský 33–34

NÁZORY & POLEMIKY

Problémy s etnicitou a identitou

Viliam Jablonický 34–35

PRAMENE

Bratislavská odpustková listina

Eva Frimmová 35

VY SA PÝTATE, NAŠI AUTORI ODPOVEDAJÚ

Bollandisti – kritickí životopisci

Štefan Senčík 36

KALEIDOSKOP

37

KRÍŽOVKA

38

ZO SLOVNÍKA HISTORIKA

39

O NAŠICH AUTOROCH

39

HLASY A OHLASY

40

KATEDRA – príloha HR medzi str.

20 a 21

Časopis výtvarne a technicky pripravilo:

ART TYPÓ
GRAPHIC DESIGN

ARTTYPÓ, Riazanská 87, 831 02 Bratislava Tel./fax: 07/ 25 55 84

Prvá strana obálky:

Vitráž s námetom svätých košických mučeníkov v rímskokatolíckom kostole v Dolnom Hričove ilustruje príspevok v rubrike ALBUM SVÄTÝCH
Foto: Ing. Alexander Jiroušek

Populárno-vedecký časopis o dejinách spoločnosti

HISTORICKÁ REVUE

Vydáva Vydavateľstvo KLEIO

Adresa redakcie: Historická revue
Račianska 71 (VÚZ)
832 59 Bratislava
☎ 07/ 2796 142
☎ 07/ 2796 718

Vychádza 10-krát do roka s podporou Ministerstva školstva a vedy SR.

ŠÉFREDAKTOR:

Doc. PhDr. František Višváder

REDAKČIA:

Lenka Berová – odborná redaktorka
Zuzana Takáčová – tajomníčka

ODBORNÁ SPOLUPRÁCA:

PhDr. Katarína Hradská
PhDr. Vladimír Segeš

JAZYKOVÁ ÚPRAVA:

PhDr. Oľívia Balšínková

GRAFICKÁ ÚPRAVA:

Mgr. Lubomír Sládeček

REDAKČNÁ RADA:

PhDr. Alexander Avenarius, CSc.
PhDr. Justína Beňková
PhDr. Pavel Dvořák
PhDr. Ludovít Haraksim, CSc.
PhDr. Bohuslav Hlava, CSc.
PhDr. Jozef Jablonický, DrSc.
PhDr. Vojtech Kopčan, CSc.
PhDr. Andrej Kopčok, CSc.
Prof. ThDr. Dušan Ondrejovič
PhDr. Lubomír Pajtinka
RNDr. Ondrej Pöss, CSc.
Doc. PhDr. Michal Slivka, CSc.
PhDr. Alžbeta Sopusková
PhDr. Dušan Škvarna
Mgr. Milan Šoka
Doc. PhDr. Herta Tkadlečková, CSc.
Prof. PhDr. Ferdinand Uličný, DrSc.

Tlač: NOVA 17, spol. s r. o., Bratislava ● Rozširuje PNS a Mediaprint-Kapa
● Objednávky prijíma PNS a RS prostredníctvom redakcie Historickéj revue
● Neobjednané rukopisy sa nevracajú ● Cena výtlačku 18,- Sk ● Index: 91/90
● Rukopis zadaný do tlače 9. augusta 1995

Časopis výtvarne a technicky pripravilo:

ART TYPÓ
GRAPHIC DESIGN

ARTTYPÓ, Riazanská 87, 831 02 Bratislava Tel./fax: 07/ 25 55 84

OBSAH

Cesta perzských kráľov	Bohuš Klein	2
Bitka na Maratónskom poli	Olga Pažitková	3-4
Rotundy a karnery	Silvia Lörinčíková	4-5
Najvyšší pastieri	Viliam Judák	6-7
Manželstvo podľa paragrafu	Ján Kopina	7-8
Ako vznikali naše dediny	Ján Beňko	9-10
Idealista v zlých časoch	Ivan Mrva	10-11
Z Banskej Štiavnice do sveta	Ján Hučko ml.	12-13
Naši zajatci v Rusku	Jitka Zabloudilová	14-15
Úspešný zápas o Petržalku	Marián Hronský	15-16
Zapredanci a jedovaté zmije	Ján Uher	17-19
Politická moc z hlavne pušky	Martin Slobodník	19-21

Z DEJÍN MYSLENIA

Obeť heroického nadšenia	Milan Zigo	22-23
---------------------------------	------------	-------

DEJINY UMENIA

Beethoven a Brunšvikovci	Ludovít M. Vajdička	24-25
---------------------------------	---------------------	-------

ROZHOVOR s Andrejom Kopčokom

Živá ratolesť	Lenka Berová	26-27
----------------------	--------------	-------

NA SLOVÍČKO Peter Bednár

Nitra vo Veľkej Morave	Lenka Berová	27
-------------------------------	--------------	----

DO VAŠEJ POZORNOSTI

Veľké bitky druhej svetovej vojny	Lenka Berová	27
--	--------------	----

MALÁ KLENOTNICA SLOV

Pandorina skrinka	Jana Skladaná	28
--------------------------	---------------	----

Polonofilstvo Karola Sidora	Lubica Kázmerová	28-29
------------------------------------	------------------	-------

Sila liečivej energie	Jozef Heger	30
------------------------------	-------------	----

ALBUM SVÄTÝCH

Traja mučeníci z Košíc	Jozef Genzor	31-32
-------------------------------	--------------	-------

PRAMENE

Bystrické rarity pod Eiffelovkou	Igor Graus	32
---	------------	----

Úbohá Júlia		33
Zlato na krížnikoch		34-35

Súkromná emisia pána profesora	Dušan Škvarna	35
So symbolom krásy a bohatstva		36

KALEIDOSKOP		37
KRÍŽOVKA		38

Dracula na Bratislavskom hrade	Zuzana Kamencová	38
---------------------------------------	------------------	----

ZO SLOVNÍKA HISTORIKA		39
O NAŠICH AUTOROCH		39

HLASY A OHLASY		40
-----------------------	--	----

Prvá strana obálky:

Portrét cisára Jozefa I. zo zbierok Umelecko-historického múzea vo Viedni ilustruje článok Priekopník osvietenstva

Populárno-vedecký časopis o dejinách spoločnosti

HISTORICKÁ REVUE

Vydáva Vydavateľstvo KLEIO
Adresa redakcie: Historická revue
Račianska 71 (VÚZ)
832 59 Bratislava
☎ 07/ 2796 142
☎ 07/ 2796 718

Vychádza 10-krát do roka s podporou Ministerstva školstva SR.

ŠÉFREDAKTOR:

Doc. PhDr. František Višváder

REDAKČIA:

Lenka Berová – odborná redaktorka
Zuzana Takáčová – tajomníčka

ODBORNÁ SPOLUPRÁCA:

PhDr. Katarína Hradská
PhDr. Vladimír Segeš

JAZYKOVÁ ÚPRAVA:

PhDr. Otilia Balšínková

GRAFICKÁ ÚPRAVA:

Mgr. Lubomír Sládeček

REDAKČNÁ RADA:

PhDr. Alexander Avenarius, CSc.
PhDr. Justína Beňková
PhDr. Pavel Dvořák
PhDr. Ludovít Haraksim, CSc.
PhDr. Bohuslav Hlava, CSc.
PhDr. Jozef Jablonický, DrSc.
PhDr. Vojtech Kopčan, CSc.
PhDr. Andrej Kopčok, CSc.
Prof. ThDr. Dušan Ondrejovič
PhDr. Lubomír Pajtinka
RNDr. Ondrej Pöss, CSc.
Doc. PhDr. Michal Slivka, CSc.
PhDr. Alžbeta Sopusková
PhDr. Dušan Škvarna
Mgr. Milan Šoka
Doc. PhDr. Herta Tkadlečková, CSc.
Prof. PhDr. Ferdinand Uličný, DrSc.

Tlač: NOVA 17, spol. s r. o., Bratislava ● Rozširuje PNS a Mediaprint-Kapa
● Objednávky prijíma PNS a RS prostredníctvom redakcie Historickéj revue
● Neobjednané rukopisy sa nevracajú ● Cena výtlačku 18,- Sk ● Index: 91/90
● Rukopis zadaný do tlače 19. septembra 1995

Časopis výtvarne a technicky pripravilo:

ART TYPÓ
GRAPHIC DESIGN

ARTTYPÓ, Račianska 87, 831 02 Bratislava Tel./fax: 07/ 25 55 84

OBSAH

... a vznikla abeceda	Jozef Genzor	2-3
Novgorod v stredoveku	Miloš Ferko	4-5
Rehoľníci s heslom veritas	Milan Hanuliak	6-7
Typy židovských osád	Pavel Horváth	8-9
Prísnosť, zdatnosť, veselosť	Emília Horváthová	10-11
Priekopník osvietenstva	Ivan Mrva	12-13
Jediný Napoleonov syn	Jaroslav Perniš	14-15
Tajné impérium	Jan Pešek	15-16
Diplomati v studenej vojne	Pavol Petruf	17-18
ROZHOVOR s Viktorom Krupom	O sile túžby a rozmanitosti	
	Lenka Berová	18-19
NA SLOVIČKO	Peter Maráky	
	Lenka Berová	19
REPORTÁŽ	Slováci pri Waterloo	
	M. Lupták, D. Špirko	20-21
DO VAŠEJ POZORNOSTI		22
Z DEJIN MYSLENIA	Rozvoj ľudskej podstaty	
	Lubomír Belás	22-23
DEJINY A UMENIE	Ženy na plátne	
	Denisa Korenková	23-25
PRAMENE	Svadba po levočsky	
	Vladimír Segeš	25
LUDIA A DOBA	Prácou očarený (M. M. Harminc)	
	Lenka Berová	26-27
	Osud lojálneho občana (A. Štvrtecká)	
	Michal Dzvoník	28-29
ALBUM SVÄTÝCH	Peter Fourier	
	Miroslav Kamenický	29
ÚVAHA	Nápis z pevnosti Dura v Mezopotámii	
	Vladimír Štollmann	30
	Kde sa podel Svätý Štefan?	
	Branislav Choma	31
	Nezvyčajné divadlo v Bratislave	
	Roman Holec	32-33
	Hľadanie a poznanie	
	Boris Domín	33-34
	Banská Bystrica, alebo Zvolen?	
	Igor Graus	34-35
	Nebo plné svetlíc	
	Ludovít Petraško	35-36
MALÁ KLENOTNICA SLOV	Sibyla alebo Pýtia?	
	Jana Skladaná	36
KALEIDOSKOP		37
KRÍŽOVKA		38
	Tajomná bankovka	
	Ján Žilák	38
ZO SLOVNÍKA HISTORIKA		39
O NAŠICH AUTOROCH		39
HLASY A OHLASY		40

Prvá strana obálky:

Jedno z typických umeleckých diel baníkov z Banskej Štiavnice ilustruje článok Pokorne Teba prosíme... od Jozefa Vozára

Foto: Ing. J. Hanus

Populárno-vedecký časopis o dejinách spoločnosti

HISTORICKÁ REVUE

Vydáva Vydavateľstvo KLEIO

Adresa redakcie: Historická revue
Račianska 71 (VÚZ)
832 59 Bratislava
☎ 07/ 2796 142
☎ 07/ 2796 718

Vychádza 10-krát do roka s podporou Ministerstva školstva SR.

ŠÉFREDAKTOR:

Doc. PhDr. František Višváder

REDAKCIA:

Lenka Berová – odborná redaktorka

Zuzana Takáčová – tajomníčka

ODBORNÁ SPOLUPRÁCA:

PhDr. Katarína Hradská

PhDr. Vladimír Segeš

JAZYKOVÁ ÚPRAVA:

PhDr. Oľfia Balšínková

GRAFICKÁ ÚPRAVA:

Mgr. Lubomír Sládeček

REDAKČNÁ RADA:

PhDr. Alexander Avenarius, CSc.

PhDr. Justína Beňková

PhDr. Pavel Dvořák

PhDr. Ľudovít Haraksim, CSc.

PhDr. Bohuslav Hlava, CSc.

PhDr. Jozef Jablonický, DrSc.

PhDr. Vojtech Kopčan, CSc.

PhDr. Andrej Kopčok, CSc.

Prof. ThDr. Dušan Ondrejovič

PhDr. Lubomír Pajtinka

RNDr. Ondrej Pöss, CSc.

Doc. PhDr. Michal Slivka, CSc.

PhDr. Alžbeta Sopusková

PhDr. Dušan Škvarna

Mgr. Milan Šoka

Doc. PhDr. Herta Tkadlečková, CSc.

Prof. PhDr. Ferdinand Uličný, DrSc.

OBSAH

Mýtický vták fénix

Eva Frimmová 2-3

Prvá kríza uhorského štátu

Ján Steinhübel 4-5

Magister rytier Donč

Mária Kohútová 6-7

Stredoveký Kežmarok

Virginia Rozložníková 7-8

Pokorne Teba prosíme...

Jozef Vozár 9-10

Otec Pragmatickej sankcie

Vladimír Segeš 10-12

Dokonalý zradca

Jarmila Boboková 12-13

Zo spolupráce zatrpknutosť

Ondrej Pöss 14-15

Jednostranná pompéznosť

Milan Podrimavský 16-17

DO VAŠEJ POZORNOSTI

Vojenské dejiny Slov. II, 1526-1711 17

Vraždil svojich priateľov

Karel Richter 18-19

Diktátor v Pyrenejach

Miroslav Gregorovič 19-20

ROZHOVOR o svetovom fóre historikov

s D. Kováčom a R. Marsínom

Katarína Hradská 21-22

NA SLOVÍČKO

pán Ladislav Švihran

Lenka Berová 22

Z DEJÍN MYSLENIA

Inšpirácie v samote

Milan Zigo 23-24

DEJINY A UMENIE

Majstrovský kus Jána Silašeho

Ilona Cónová 25-26

Milovaný a milujúci

Anna Ráčová 26-27

LUDIA A DOBA

V európskych súradniciach

Gizela Gáfríková 28-29

ÚVAHA

Moc a demokracia

Juraj Hocman 30-31

MALÁ KLENOTNICA SLOV

Boli ste už v jame levovej?

Jana Skladaná 31

REPORTÁŽ

Zvolenský Pustý hrad

Lenka Berová 32

Atentát na uhorského kráľa

33

Nezakázané uvoľnenie

Igor Machajdlík 34

PRAMENE

Prísaha meštianskej milície

Vladimír Segeš 35

ALBUM SVÄTÝCH

Bruno – zakladateľ rehole

Miroslav Kamenický 35

Slovenské elektrárne

Vojtech Sládek 36

KALEIDOSKOP

KRÍŽOVKA

Výprava do histórie

38

ZO SLOVNÍKA HISTORIKA

O NAŠICH AUTOROCH

HLASY A OHLASY

39

Časopis výtvarne a technicky pripravilo

ART TYPÓ
GRAPHIC DESIGN

ARTTYPÓ, Riazanská 87, 831 02 Bratislava Tel./fax: 07/ 25 55 84

PRVÁ STRANA OBÁLKY:

Dve dobové zobrazenia rozhodujúcich momentov zo života Márie Terézie ilustrujú článok nášho seriálu o Habsburgovcoch

Populárno-vedecký časopis o dejinách spoločnosti

HISTORICKÁ REVUE

Vydáva Vydavateľstvo KLEIO

Adresa redakcie: Historická revue
Račianska 71 (VÚZ)
832 59 Bratislava
☎ 07/ 2796 142
☎ 07/ 2796 718

Vychádza 10-krát do roka s podporou Ministerstva školstva SR.

ŠÉFREDAKTOR:

Doc. PhDr. František Višváder

REDAKCIA:

Lenka Berová – odborná redaktorka

Zuzana Takáčová – tajomníčka

ODBORNÁ SPOLUPRÁCA:

PhDr. Katarína Hradská

PhDr. Vladimír Segeš

JAZYKOVÁ ÚPRAVA:

PhDr. Oľfia Balšínková

GRAFICKÁ ÚPRAVA:

Mgr. Ľubomír Sládeček

REDAKČNÁ RADA:

PhDr. Alexander Avenarius, CSc.

PhDr. Justína Beňková

PhDr. Pavel Dvořák

PhDr. Ľudovít Haraksim, CSc.

PhDr. Bohuslav Hlava, CSc.

PhDr. Jozef Jablonický, DrSc.

PhDr. Vojtech Kopčan, CSc.

PhDr. Andrej Kopčok, CSc.

Prof. ThDr. Dušan Ondrejovič

PhDr. Ľubomír Pajtínka

RNDr. Ondrej Pöss, CSc.

Doc. PhDr. Michal Slivka, CSc.

PhDr. Alžbeta Sopusková

PhDr. Dušan Škvarna

Mgr. Milan Šoka

Doc. PhDr. Herta Tkadlečková, CSc.

Prof. PhDr. Ferdinand Uličný, DrSc.

Tlač: NOVA 17, spol. s r. o., Bratislava ● Rozširuje PNS a Mediaprint-Kapa
● Objednávky prijíma PNS a RS prostredníctvom redakcie Historického revue
● Neobjednané rukopisy sa nevracajú ● Cena výtlačku 18,- Sk ● Index: 91/90
● Rukopis zadaný do tlače 14. novembra 1995

Časopis výtvarne a technicky pripravilo

ART TYPŮ
GRAPHIC DESIGN

ARTTYPŮ, Riazanská 87, 831 02 Bratislava Tel./fax: 07/ 25 55 84

OBSAH

Rímsky betlehem

Viliam Judák 2-3

Hrdí a ukrutní

Štefan Konkol 3-5

Obrana a ochrana stredovekého Uhorska

Bohuš Klein 5-7

Maniak, alebo génius?

Alexander Randin 7-9

DO VAŠEJ POZORNOSTI

Keby som bol Viking

Damián Vizár 9

Mária Terézia – pýcha dynastie

Tünde Lengyelová 10-12

Osídlenie južného Slovenska

Juraj Žudel 12-14

Mariánsky kult

Michal Kaľavský 14-16

Slovák z európskej vlasti

Zuzana Poláčková 16-18

Veľká trojka v Jalte

Herta Tkadlečková 18-19

Z DEJÍN MYSLENIA

Najväčší odkaz Budhu

Jana Benická 20-21

DEJINY A UMENIE

Boh a človek

Bojan Radovanovič 22-23

LUDIA A DOBA

Syn Rusínov blízky Slovákom

Elena Hajdová-Židovská 23

Martin Rázus – politík svedomia

Svätoslav Mathé 24-25

MALÁ KLENOTNICA SLOV

Čas Vianoc

Jana Skladaná 25

Mesto kontrastov

Katarína Hradská 26-27

Zlatý most

Alžbeta Sopusková 26-27

NÁZORY & POLEMIKY

O nápise v Dure

Jaroslav Kmeť,
Ivan Rumánek,
Pavol Valachovič 27-28

ROZHOVOR s Dušanom Čaplovičom

Zodpovednosť k menu

Lenka Berová 29

O večnej náklonnosti k jedlu

Elena Stoličná 30-31

Taniere, mištičky... z Pukanca

Adelaida Mezeiová 31-32

Srbskí Obrenovičovci a Ivanka pri Dunaji

Zuzana Karasová 32-33

PRAMENE

Žoldnieri kráľa Mateja

Vladimír Segeš 33

ALBUM SVÄTÝCH

Ladislav, uhorský kráľ

Eva Frická-Vavrová 34

KALEIDOSKOP

KRÍŽOVKA

POZNÁMKA

Sen a skutočnosť

Miloš Ferko 36

ZO SLOVNÍKA HISTORIKA

O NAŠICH AUTOROCH

HLASY A OHLASY